



Foto: Rinia Garib

Een kwestie van durf:

TTO-Duits op het Valuascollege in Venlo

Het is dinsdag, 11.00 uur. De leerlingen van 2-havo stromen zoetjesaan het klaslokaal binnen. Zij zoeken een plaatsje en gaan zitten. Ze rommelen nog een beetje en kletsen met elkaar. Totdat de wiskundedocent het woord neemt.

‘Das Quatschen untereinander muss nicht unbedingt sein’, zegt hij. Wiskunde? Ja, wiskunde!

Rinia Garib

‘Gewoon durven!’ zegt Louis Seelen. Hij is een van de innovatieve projectcoördinatoren van het tweetalig onderwijs Duits op het Valuascollege te Venlo. Mede dankzij hem worden op het Valuascollege in Venlo wiskundelessen in het Duits gegeven. Dit is de enige school in Nederland die TTO-Duits aanbiedt. Dit gebeurt in de klassen 2, 3, havo en vwo, 5-vwo en klas 3- en 4-vmbo-T. Van oudsher kiezen in deze regio de meeste leerlingen voor Duits. Niet zo vreemd als je bedenkt dat Duitsland op steenworp afstand van Venlo ligt en dat met de vrije dagen de binnenstad geregeld gevuld is met de Duitse buur. Juist in deze contreien is Duits van belang en maakt tweetaligheid je aantrekkelijker voor de toekomstige werkgever. En worden ze later uitgeloot voor bijvoorbeeld de studie medicijnen dan kunnen ze er altijd

nog voor opteren deze studie in Duitsland te gaan volgen, met behoud van studiefinanciering in Nederland.

Het unieke aan tweetalig onderwijs is dat er twee talen worden ingezet bij het leren van een vak. De constatering dat veranderingen in het onderwijs resulteerden in een gebrekkige kennis van het Duits bij leerlingen, prikkelde Peter van Gassel en Louis Seelen, de twee projectcoördinatoren TTO-Duits, actie te ondernemen. Uit een onderzoekje op omliggende basisscholen bleek er vraag te zijn naar TTO-Duits. In 1997 startten de voorbereidingen en in 2000 was het zover: in 2-vwo werd bij wijze van experiment in een aantal vakken tweetalig onderwijs verzorgd.

Het vak staat – ook in het TTO – voorop

Het TTO wordt gedragen door de twee bevoegde projectcoördinatoren. Van het totale docentencorps dat tussen

de 170 en 180 ligt (op een leerlingenaantal van circa 2100 op alle locaties), zijn er vijftien docenten actief in het TTO. Anno 2004 telt de stroom TTO-Duits ongeveer 120 leerlingen. Deze leerlingen krijgen les in uiteenlopende vakken van wiskunde tot gymnastiek. In de onderbouw zijn dat acht vakken: geschiedenis, aardrijkskunde, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, verzorging, tekenen en lichamelijke opvoeding. In de bovenbouw zijn het, vanwege de profielkeuze en de clustering, drie vakken: kvv, anw en maatschappijleer. Daarbij is een maximum gesteld van 50 procent van de lesstof in het Duits, naar de richtlijn van de Inspectie voor het Voortgezet Onderwijs.

‘Zonder extra geld is dit niet te doen’, zegt Louis Seelen. De financiering van het TTO wordt mogelijk gemaakt door bijdragen van de Kamer van Koophandel, het Europees Platform, de gemeente Venlo en het Gewest Noord Limburg. Daarnaast lift het TTO mee op de activiteiten die in het kader van Euregio worden ondernomen. De examens die de leerlingen afleggen, betalen de ouders zelf. Ook betalen ouders mee aan de uitwisselingen, excursies en het extra lesmateriaal. Daarvoor krijgen hun kinderen twee uur in de week extra les. Deze extra lessen worden door de leerlingen niet eens zo erg gevonden, blijkt uit de interviews met TTO-leerlingen.

De prestaties van TTO-leerlingen mogen niet veel lager zijn dan die van leerlingen die Nederlands als instructietaal hebben gehad. Daarom is het aan het eind van het schooljaar altijd mogelijk de overstap te maken van TTO naar het regulier onderwijs. ‘Het vak staat – ook in de TTO-lessen – voorop’, zegt Harrie Maas, de wiskundedocent.

Het leerlingenaantal van de school neemt gestaag toe en zal dat naar verwachting ook blijven doen. Vooral, nu ook het gymnasium aan het TTO gaat meedoen. Daarmee wordt een einde gemaakt aan de oneerlijke concurrentie. Voorheen kon een gymnasiumleerling niet naar het TTO en een leerling die voor het TTO had gekozen kon geen gymnasium doen. Nu zal TTO-Duits schoolbreed – van vmbo tot gymnasium – worden aangeboden.

Gemotiveerde leerlingen, enthousiaste leraren

Lesgeven aan TTO-leerlingen betekent werken met erg gemotiveerde leerlingen. Deze leerlingen willen erg graag de Duitse taal goed onder de knie krijgen. Om aan TTO-leerlingen les te mogen geven, is alleen een lesbevoegdheid niet voldoende. Aan sollicitanten wordt uitgelegd hoe het TTO in elkaar steekt en dat het Duits de voertaal is in de lessen. Voor het TTO komen docenten in aanmerking die het Duits goed beheersen en voldoende

enthousiast zijn om extra tijd te investeren in de beheersing van het Duits. De TTO-docenten volgen één keer in de week taallessen. ‘Op de vrije middag’, voegt Seelen toe. Vervolgens leggen zij op het Goethe Instituut eerst de *Zentrale Mittelstufenprüfung* (ZMP) af en bereiden zij zich voor op de *Zentrale Oberstufenprüfung* (ZOP). ‘Want het mag niet zo zijn dat docenten door leerlingen op hun Duits worden aangesproken.’ Daarnaast hospiteren de betreffende docenten op de Duitse partnerscholen, om te kijken hoe het vak daar wordt gegeven. Zo worden de docenten levensecht voorbereid op het lesgeven aan TTO-leerlingen. Het lesmateriaal wordt door de docenten zelf gemaakt. Bij het samenstellen van het materiaal wordt er nauw overleg gevoerd met de uitgeverijen en soms krijgt de school wel eens iets cadeau van een uitgeverij. De docent wiskunde gebruikt zo zijn eigen Duitse versie van *Getal en Ruimte*. In de regel wordt al het overbodige weggelaten; soms wel eens wat extra uitleg toegevoegd, omdat de ervaring leert dat leerlingen daar behoefte aan hebben.

Elk jaar is het even afwachten of het Europees Platform in Alkmaar een taalassistent ter beschikking stelt die de Duitse taallessen kan ondersteunen. Dit jaar is het een Poolse, die naast haar werkzaamheden in de klas ook op het TTO-kantoor behulpzaam is. Zij helpt leerlingen bij het spreken en begrijpen van het Duits. ‘Maar we hebben ook wel eens een assistente gehad die hele lessen of delen daarvan kon draaien’, vertelt de projectcoördinator.

Met de fiets de grens over

Alhoewel Louis Seelen geen cijfers paraat heeft, zegt hij dat de eindexamenresultaten op het Valuascollege hoger zijn dan elders. In de bovenbouw vindt een ware ‘onderdompeling’ plaats, als de leerlingen uit 4-havo en 4-vwo, naast de lessen op school, stage gaan lopen in een Duits bedrijf, het zogenoemde *Betriebspraktikum*. Ze kunnen daar zelf op de fiets heen en bevinden zich dan in een mum van tijd in een ander taalgebied. Naast bedrijfsstages zijn er ook stageplekken in de sociale sector. Leerlingen werken met gehandicapten en voeren dan werkoverleg in het Duits met de begeleiders. Zij beschikken over een stageboek waarin informatie staat over hoe je een gesprek voert en waarin informatie over het bedrijf of de stageplek komt te staan.

In de onderbouw hebben de leerlingen 2 uur extra vaklessen Duits en in de bovenbouw 1 uur extra. Immers, de leerlingen worden voor de eerdergenoemde taalexamen klaargestoomd. Zij werken sowieso het parallelprogramma af, waarbij de methode *Neue Kontakte*



Versterkt Talenonderwijs

FRANS

Twee jaar terug stond in *Levende Talen Magazine* een bericht van Laurent Alberti, *attaché de coopération pour le français* bij Maison Descartes.¹ Er waren financieringsmogelijkheden vanuit het Europees Platform en de Franse ambassade om versterkt onderwijs Frans aan te bieden. Arie Hoeflaak sprak met twee scholen die gebruik hebben gemaakt van deze mogelijkheid, het Vlietlandcollege in Leiden en de Scholengemeenschap Spieringshoek in Schiedam.

Arie Hoeflaak

Elk jaar gaan de vierdeklassers van het Vlietlandcollege in Leiden op excursie naar Lille of hebben een uitwisseling met het Lycée Loritz in Nancy. Leerlingen die zich hierop goed willen voorbereiden, kunnen in het derde leerjaar het traject versterkt Frans volgen. Vorige jaar deden twaalf leerlingen – zowel van vmbo als van havo en vwo – mee aan Frans Plus.

Op de Scholengemeenschap Spieringshoek in Schiedam hebben vorig jaar 22 leerlingen, hoofdzakelijk uit het derde jaar van havo en vwo, het traject versterkt Frans gevolgd. Een bemoedigend aantal, maar splitsing in twee groepen bleek na enkele weken beter. Die splitsing was vooral wenselijk omdat de docenten veel aandacht wilden besteden aan mondelinge vaardigheden. Om de lessen volledig in het Frans te kunnen geven, bleken de twee reguliere uren in de praktijk te weinig te zijn. De sectie Frans pleitte al eerder voor drie reguliere uren Frans in het derde leerjaar. Op verzoek van de leerlingen is ook schrijfvaardigheid in bescheiden mate opgenomen in het programma. Uiteindelijk is de ambitie leerlingen tot het niveau DELF² op te leiden en om ze te laten deelnemen aan het *Concours de la Chanson* van de Alliance Française³. In mei 2004 waren ze er nog niet klaar voor, maar bij de volgend ronde in januari 2005 zal de Spieringshoek zeker vertegenwoordigd zijn.

gevolgd wordt. De taallessen Duits zijn in de vaklessen Duits van de TTO-stroom intensiever. Elke dag wordt er even gesproken over het nieuws van de dag uit Duitsland. De Duitse tv wordt gevolgd en de leerlingen krijgen daar vragen over voorgelegd. Het Duits is de voertaal. Aan spreekvaardigheid wordt ruime aandacht besteed en de leerlingen maken werkstukken over verschillende projecten. De samenwerking met de Duitse partnerscholen is intensief. Zo is er in de onderbouw een theaterproject in samenwerking met Duitse leerlingen en worden er interviews gevoerd. In de bovenbouw maken de leerlingen een film en schrijven ze een boek. Dit alles zorgt voor structurele aandacht voor het Duits. Aan de leerlingen moet het een goed gevoel geven zich te kunnen redden in het Duits. Zo vergroot het hun zelfvertrouwen als ze merken dat ze zich met het geleerde echt staande kunnen houden.

Internationalisering

De TTO-opleiding kan afgesloten worden met een examen dat een internationaal erkend certificaat oplevert. Leerlingen kunnen op drie niveaus examen doen: aan het einde van 2-havo voor het *Zertifikat Deutsch*; aan het einde van 3-vwo of 4-havo de *Zentrale Mittelstufenprüfung*; en aan het einde van 5-vwo de *Zentrale Oberstufenprüfung*. In het eindexamenjaar worden geen taalexamens afgenomen.

Het TTO levert al met al een belangrijke bijdrage aan de variatie van het onderwijs. De taalvaardigheid van de leerlingen wordt verbeterd en het draagt bij aan de internationale dimensie in het onderwijs. Bovendien is het een perfecte manier om de vreemde taal eigen te maken. Gewoon durven, dat is alles. 'We zijn best bereid andere scholen te helpen met het opzetten van TTO-Duits', vertelt Louis Seelen me op de gang. Wie durft? ■